

Asesu'r Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol

Mae'n ofynnol i'r Cyngor (dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010) i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig. Mae gan y Cyngor hefyd ddyletswyddau cyffredinol ychwanegol i sicrhau tegwch a meithrin perthnasau da. Rhaid felly gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd warchoddedig).

Mae hefyd yn ofynnol i'r Cyngor, dan ofynion Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011) ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.

Ers Ebrill 1af 2021 mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi sylw dyledus i ddod i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol. Ceir cwestiynau penodol isod sy'n cyfarch y ddyletswydd yma sy'n gofyn i ni ystyried sut rydym yn lleihau anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.

1) Manylion

1.1 Beth yw enw'r polisi / gwasanaeth dan sylw?

Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24

1.2 Beth ydi pwrpas y polisi/gwasanaeth sy'n cael ei greu neu ei newid? Pa newidiadau sy'n cael eu hystyried?

Pwrpas y Cynllun wrth ei weithredu ydi lleihau anghydraddoldeb rhwng pobl sydd â nodweddion gwarchoddedig a phobl sydd heb y nodweddion hynny yn unol â'r ddyletswydd dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a dymuniad y Cabinet.

Pan baratowyd y Cynllun yma nid oeddem yn ymwybodol o gwbl o'r hyn oedd i ddod, sef yr argyfwng Covid-19. Rhaid cydnabod rwan fod pethau wedi newid, mae amserlenni wedi llithro wrth i wasanaethau gau i lawr neu wynebu galwadau gwahanol ar eu hamser. Rydym hefyd yn gorfod ystyried ffyrdd gwahanol iawn o weithredu'r

amcanion sydd, yn ei dro, yn effeithio ymhellach ar yr amserlen. Mae Adroddiad Blynyddol 2020-21 yn rhoi manylion am hyn

Rhywbeth sydd wedi dod yn fwyfwy amlwg i bawb gyda'r firws ydi pa mor bwysig ydi fod anghenion pobl gyda nodweddion gwahanol yn cael eu hystyried. Bydd yn rhaid sicrhau ein bod yn gweithredu'n addas er mwyn cynnwys pawb wrth symud ymlaen gyda'r Amcanion.

Ffactor arall sydd wedi codi yn ystod y cyfnod yma ydi'r protestiadau Mae Bywydau Du o Bwys. Mae'n rhaid i ni sicrhau ein bod fel Cyngor yn edrych ar ein gweithdrefnau i sicrhau tegwch i bawb. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn ymgynghori ar Gynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol ac mae Cyngor Gwynedd yn gwerthfawrogi'r siawns i edrych ar ein gweithdrefnau a sicrhau tegwch i bobl o grwpiau ethnig leiafrifol.

Mae'r Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol wedi dod i rym dechrau mis Ebrill felly mae'n cael ei gynnwys yn yr Aseiad Effaith Cydraddoldeb yma. Mae hyn yn arbennig o bwysig oherwydd y problemau economaidd sy'n dod yn sgil y pandemig. Bydd Brexit hefyd yn cael effaith ar y ddyletswydd yma.

Hwn ydi'r aseiad sy'n drosolwg ar y Cynllun yn ei gyfanrwydd. Mae aseidiadau effaith ar wahân wedi eu datblygu ar gyfer bob un o'r Amcanion ac maent yn cael eu diweddarau yn ôl yr angen.

1.3 Pwy sy'n gyfrifol am yr aseiad yma?

- Dewi Jones, Rheolwr Cefnogi Busnes y Cyngor ac Arweinydd Prosiect Gweithredu'r Cynllun Delyth G Williams, Swyddog Polisi a Chydraddoldeb, Rheolwr Prosiect ac Arweinydd Amcan 3
- Carey Cartwright, Rheolwr Dysgu a Datblygu'r Gweithlu ac Arweinydd Amcan 1
- Sion Gwynfryn Williams, Rheolwr Cyfathrebu ac Ymgysylltu ac Arweinydd Amcan 2
- Eurig Williams, Rheolwr Gwasanaethau Ymgynghorol Adnoddau Dynol ac Arweinydd amcan 4 a 5

1.4 Pryd wnaethoch chi gychwyn yr aseiad? Pa fersiwn yw hwn?

Hwn ydi'r 5ed fersiwn ac mae'n cael ei wneud ym mis Gorffennaf 2021

- Cychwynwyd ar y gwaith yn 27 Chwefror 2019 gan baratoi drafft cychwynnol
- Fersiwn 2 wedi ei gychwyn 26 Medi 2019 er mwyn paratoi'r Cynllun ar gyfer ymgysylltu.

- Fersiwn 3 wedi ei gychwyn 11 Chwefror 2020. Dyma'r fersiwn aeth at y Cabinet er mwyn iddynt wneud y penderfyniad terfynol i gymeradwyo'r Cynllun.
- Addaswyd yr asesiad ymhellach yng Ngorffennaf 2020 (Fersiwn 4). Hwn oedd yr addasiad cyntaf wrth weithredu ond yn bwysicach hwn ydi'r addasiad cyntaf yn sgil Covid-19 sydd wedi newid cymaint ar ein ffordd o weithio.
- Mae'r fersiwn yma yn cyd-fynd hefo gwneud Adroddiad Blynyddol 2020-21, sef Adroddiad Blynyddol cyntaf y cyfnod 4 blynedd sy'n esbonio'r newidiadau anorfod sydd wedi eu gwneud yn sgil y pandemig, ac yn cyfarch Mae Bywydau du o Bwys a'r Ddyletswydd Economaidd Gymdeithasol

2) Gweithredu

2.1 Pwy yw'r budd-ddeiliaid neu bartneriaid fydd yn rhaid gweithio hefo nhw i wneud yr asesiad yma?

- Y Cyhoedd, yn arbennig pobl gyda nodweddion gwarchoddedig penodol
- Mudiadau sy'n cefnogi neu'n cynrychioli pobl gyda nodweddion gwarchoddedig penodol, gan gynnwys y Grŵp Craidd Cydraddoldeb
- Staff y Cyngor
- Cabinet ac Aelodau Etholedig Cyngor Gwynedd.

2.2 Pa gamau ydych chi wedi ei gymryd i ymgysylltu gyda phobl hefo nodweddion gwarchoddedig, ynglŷn â'r iaith Gymraeg neu â chymunedau (un ai oherwydd lleoliad neu oherwydd angen) sy'n byw ag anfantais economaidd-gymdeithasol?

Cynhaliwyd dau sesiwn cychwynnol gyda'r Grŵp Craidd Cydraddoldeb er mwyn llunio cynllun drafft. Yna cynhaliwyd ymgynghoriad mwy eang ar y drafft rhwng 16 Rhagfyr a 7 Chwefror trwy holiadur ar bapur (gan gynnwys hawdd i'w ddarllen) ac ar-lein. Hysbyswyd tua 150 o fudiadau am yr ymgynghoriad. Cynhaliwyd amryw gyfarfod gyda dau grŵp penodol hefyd.

Rydym hefyd yn defnyddio gwybodaeth o ymgynghoriadau eraill y Cyngor wrth symud ymlaen.

2.3 Beth oedd canlyniad yr ymgysylltu?

.

Roedd y Grŵp Craidd Cydraddoldeb yn gefnogol o gyfeiriad y cynllun fel roedd yr atebion a dderbyniwyd i'r ymgynghoriad.

Derbyniwyd nifer o sylwadau defnyddiol fel rhan o'r ymgynghoriadau. Wrth symud ymlaen i weithredu byddwn yn ystyried y sylwadau perthnasol i'r gwahanol Amcanion:

Amcan 1

- Pwysig sicrhau bod y bobl iawn yn hyfforddi
- Angen rhywbeth bob 2-3 mlynedd ond fod o ddim yn ymarferiad 'ticio bocs'.
- Angen codi ymwybyddiaeth o anabledd 'anweladwy'
- Angen derbyn y 'model cymdeithasol'
- Eisiau cyhoeddi rhestr mynychu hyfforddiant Aelodau Etholedig gael ei wneud (fel presenoldeb mewn Cyngor llawn / cyfarfodydd)
- Gwella dealltwriaeth fod pawb â nodweddion
- Dealltwriaeth nid ymwybyddiaeth o gydraddoldeb
- Rhaid teilwra'r hyfforddiant
- Hyfforddi pobl fel eu bod yn gallu dysgu eraill am fynediad ayb
- Sicrhau adnoddau
- Sicrhau adborth e.e. siopwr dirgel
- Angen bod yn ofalus o'r costau
- Dylid fod yn gwneud hyn yn barod
- Cyrsiâu rheoli i weithwyr benywaidd
- Cyrsiâu arbenigol i reolwyr i gefnogi'r amcanion
- Helpu gweithwyr i ledaenu cydraddoldeb drwy boblogaeth Gwynedd

Amcan 2

- Angen gwella dealltwriaeth o wir anghenion pobl - dim 'ticio blychau'
- Dysgu gan eraill e.e. BIPBC
- Pryder am breifatrwydd a sensitifrwydd y nodweddion - fydd y Cyngor yn ymdrin â fo'n addas?
- Bod yn ymwybodol o'r wybodaeth sydd gennych yn barod
- Mesur y defnydd o wasanaethau cyhoeddus gan grwpiau lleiafrifol

Byddwn yn hefyd yn defnyddio'r wybodaeth gawsom am wahanol wasanaethau'r Cyngor yn ystod yr ymgysylltiad fel man cychwyn ar gyfer ymgynghori.

Amcan 3

- Codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd asesiad effaith - ei godi i'r un statws ag Asesiadau Diogelwch.
- Oes modd cael person dynodedig sy'n gyfrifol am hyn yn bob adran?
- Ddyla fo ddim bod yn ymarferiad ticio bocsys

Amcan 4

- Angen edrych pa rwystrau sy'n achosi bwllch cyflog e.e. oes angen system 'fflecsi' fwy hyblyg?
- Efallai na fydd pobl anabl yn gallu gweithio llawn amser
- Rhaid sicrhau nad yw hyn yn achosi colli swyddi yn y pendraw
- angen i adnabod y rhesymau tu ôl i'r bwllch

- Adnabod y posibilrwydd y gallai gael ei leihau'n 'artiffisial' gan hunan-adnabyddiaeth rhyw

Amcan 5

- Pam fod y Cynllun 'Hyderus o ran Anabledd' ddim yn digwydd tan Fedi 2022?
- Gwella mynediad yn gyffredinol
- Cofio am Gynllun Mynediad i Waith
- Eisiau sicrhau swyddi i bobl lleol
- Dylid cael y person iawn am y swydd beth bynnag eu nodweddion gwarchoddedig
- Angen talu pobl anabl yn hytrach na'u cael i wneud gwaith gwirfoddol
- Teimlad bod rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg yn cael eu heithrio o gyfleoedd gwaith o fewn y Cyngor.
- Edrych ar wneuthuriad grwpiau a phwyllgorau o safbwynt nodweddion cydraddoldeb
- Siawns i bobl hŷn rannu profiad gyda gweithwyr ifanc
- Mwy o hyblygrwydd o fewn y gweithlu

Yn gyffredinol

- Gormod o ffocws ar staff y Cyngor yn lle pobl Gwynedd - lle mae cydraddoldeb i bobl ifanc a phobl hŷn ynddo?
- Angen sicrhau fod hi dal yn bosib cyflawni'r cynllun beth bynnag fo'r sefyllfa wleidyddol a chymdeithasol
- Cydraddoldeb rhwng ardaloedd yng Ngwynedd
- Cofio fod ecwiti'r un mor bwysig â chydaddoldeb a bod 9 nodwedd. Peidio hybu rhai nodweddion yn fwy na'i gilydd.
- Angen cynllun gweithredu manwl gyda targedau mesuradwy. .
- Sut mae Brexit am effeithio cydraddoldeb

2.4 Ar sail pa dystiolaeth arall ydych chi'n gweithredu?

Y prif ffynonellau gwybodaeth a ddefnyddiwyd wrth greu'r Cynllun Cydraddoldeb yw ['A yw Cymru'n Decach? 2018'](#) (adroddiad cyflwr-y-genedl diweddaraf y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol). Mae hwn yr un mor bwysig wrth i ni symud ymlaen.

Mae'r Ddogfen Data Rhanbarthol yn rhoi gwybodaeth fwy lleol i ni.

Adroddiad y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ar ymateb Awdurdodau Cymru i'r Ddyletswydd Gyffredinol

[Asesiad Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn](#)

Gwybodaeth am effeithiau Covid-19 e.e.

[Adroddiad: is-Grŵp Economaidd Gymdeithasol COVID-19 Pobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig](#)

Tystiolaeth sydd yn nogfen ymgynghori Llywodraeth Cymru ar Gynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hil.

2.5 Oes yna unrhyw fylchau yn y dystiolaeth sydd angen ei gasglu?

Mae yna fylchau yn y data sydd ar gael yn lleol, mae'n debyg oherwydd niferoedd isel. Bydd angen gweld os yw'n bosib cael mynediad at, neu gasglu'r wybodaeth yma.

Rydym hefyd yn casglu gwybodaeth ar farn pobl ar ein gwasanaethau drwy weithredu Amcan 2.

3) Adnabod yr Effaith

3.1 Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r effaith fydd unrhyw newidiadau'n ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb isod. Beth yw'r effaith fydd y polisi/gwasanaeth newydd neu'r newidiadau arfaethedig yn ei gael ar bobl hefo'r nodweddion hyn? Mae hefyd angen ystyried yr effaith ar anfantais economaidd-gymdeithasol ac ar y Gymraeg.

Nodweddion	Sut fath o effaith? *	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Cyffredinol	Positif	<p>Bwriad y Cynllun yw sicrhau fod ymwybyddiaeth o anghenion pobl â nodweddion gwarchoddedig yn cael eu gwreiddio'n ddwfn o fewn gwaith y Cyngor. Gan fod pawb gyda nodweddion megis hil, oedran a rhyw bydd hyn yn sicrhau fod gwasanaethau'n cael eu gwella ar gyfer pawb o bobl Gwynedd. Wedi dweud hynny, bydd angen rhoi mwy o sylw i rai carfannau na'i gilydd wrth gwrs, ac felly byddent yn elwa mwy.</p> <p>Byddwn yn gwneud Aseidiadau Effaith Cydraddoldeb ar y gwahanol brosiectau o fewn y Cynllun a bydd y gwaith o ymgysylltu a chasglu gwybodaeth sydd wedi ei nodi yn y Cynllun yn greiddiol.</p> <p>Mae'r newidiadau i'n ffordd o fyw a gweithio yn sgil Covid-19, yn arbennig diffyg cyfarfodydd a'r siawns i</p>

		<p>gyfarfod gyda phobl, am eu gwneud yn fwy anodd i ni gysylltu ac ymgysylltu gydag unigolion. Mae'n anorfod i ni newid ein dulliau gweithio a newid ein hamserlen (fel nodwyd yn 1.2 ac sy'n cael ei drafod mewn mwy o fanylder yn Adroddiad Blynyddol 2020-21) fydd yn golygu y byddwn yn cymryd mwy o amser i gasglu'r wybodaeth a gwneud y newidiadau. Gall hyn arwain at oedi cyn gweithredu fydd yn cael effaith anorfod ar ddefnyddwyr gyda nodweddion gwarchoddedig. Rydym wedi asesu os oedd angen newid yr Amcanion, neu'r pwyntiau gweithredu, fel sydd wedi eu cyhoeddi yn y Cynllun Cydraddoldeb yn sgil y materion sydd wedi codi yn ystod y cyfnod. Rydym yn teimlo fod ein Hamcanion a'n pwyntiau gweithredu yn parhau'n ddilys. Bydd yr wybodaeth rydym yn casglu wrth wneud yr ymgysylltiad yn ddefnyddiol iawn wrth symud ymlaen ac mae'r gwaith yn y 4 amcan arall, asesu effaith, hyfforddiant a chyflogaeth, yn bwysig iawn. Byddwn yn addasu'r gwaith yn unol â'r data diweddaraf.</p>
<p>Hil (gan gynnwys cenedligrwydd)</p>	<p>Positif / negyddol / dim</p>	<p>Mae rhai ymatebwyr i'r ymgynghoriad wedi adnabod rhai materion hil yn ymwneud â'r iaith Gymraeg. Teimlir fod polisi iaith y Cyngor yn gwahaniaethu yn erbyn pobl ddi-Gymraeg sydd o dras leiafrifol (h.y. y rhan fwyaf ohonynt yn ymfudwyr un ai o Loegr neu o wledydd eraill).</p> <p>Rydym yn cydnabod bod hyn yn bryder iddynt, ond hefyd yn nodi ein dyletswydd statudol i roi statws cyfartal ac i warchod y Gymraeg fel iaith leiafrifol yng Nghymru.</p> <p>Mae'r effaith o gael Covid-19 yn llawer gwaeth i rai pobl, yn arbennig pobl ddu neu o dras Pacistanaid neu Fagladeshaidd. Rydym yn sicrhau fod y dulliau rydym yn defnyddio wrth wneud y gwaith yn cymryd hyn i ystyriaeth.</p> <p>Bydd Brexit yn cael effaith ar y nodwedd yma hefyd, gan gynnwys mwy o drosedd casineb.</p> <p>Mae'r mudiad Mae Bywydau Du o Bwys yn rhoi pwyslais ychwanegol ar y nodwedd yma ac rydym yn croesawu ymgais Llywodraeth Cymru i ddod i'r afael a hyn drwy eu Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol.</p> <p>Mae Cymunedau Cymraeg wedi teimlo dan bwysau oherwydd y gwahaniaeth yn y cyfyngiadau rhwng y gwledydd y Deyrnas Unedig ac yna sefyllfa'r farchnad</p>

		dai ac mae hynny wedi achosi tensiynau allai gael eu gweld fel tensiynau hiliol.
Anabledd	Positif	<p>Mae materion ynglŷn ag anabledd wedi eu hadnabod yn yr ymgynghoriad. Byddwn yn rhoi sylw iddynt o fewn y Gwasanaethau ac fel rhan o'r gwaith ar y Cynllun Gweithredu.</p> <p>Bydd y Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Nodwyd fod y lluniau yn y ddogfen yn rhy lachar felly addawyd darparu fersiwn du a gwyn yn ogystal â fformatau eraill. Nid oedd hynny wedi digwydd pan gyhoeddwyd y Cynllun oherwydd ei fod ar gychwyn y Clo Mawr ac roedd blaenoriaethu gwaith eraill yn sgil Covid-19.</p> <p>Mae'r Cyngor yn derbyn y model cymdeithasol o anabledd.</p> <p>Mae Covid-19 yn ffactor mawr i'w ystyried gyda'r nodwedd yma achos fod pobl gyda chyflyrau arbennig yn cael eu heffeithio'n llawer mwy o ddal Covid-19. Mae'r argyfwng Covid-19 wedi effeithio ar gynlluniau'r Cyngor i weithio mewn ffyrdd gwahanol, ond rydym yn bwriadu gweithredu fel hyn wrth symud ymlaen.</p> <p>Rhaid cydnabod hefyd fod yr argyfwng wedi effeithio pobl anabl mewn nifer o wahanol ffyrdd. Mae wedi golygu unigedd, gorfod cael gwasanaethau mewn gwahanol ffydd a phryder mawr.</p> <p>Mae'r argyfwng hefyd wedi achosi cynnydd mewn problemau iechyd meddwl mewn pobl ymysg y gymuned yn gyffredinol. Bydd hyn yn rhoi pwysau mawr ar ein gwasanaethau wrth symud ymlaen a bydd ein gwaith ymgysylltu yn gymorth i adnabod sut mae hyn yn effeithio pobl.</p>
Rhyw/Rhywedd	Positif	<p>Mae cyfraniad merched ym myd gwaith ac fel cynrychiolwyr wedi cael ei godi yn yr ymgynghoriad. Mae hyn yn cael sylw pellach wrth weithredu'r Cynllun Gweithredu. Bydd y Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Mae ystadegau'n dangos fod merched yn fwy tueddol o fod â chyfrifoldebau gofalu, un ai am blant neu am oedolion anabl neu hŷn. Mae'r argyfwng wedi</p>

		cynyddu hyn yn fawr. Byddwn yn edrych am effeithiau hyn wrth symud ymlaen
Oedran	Positif	<p>Mae materion ynglŷn ag oedran wedi eu hadnabod ac rydym yn rhoi sylw iddynt o fewn y gwasanaethau ac wrth weithredu'r Cynllun Gweithredu. Mae'r Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Mae Covid-19 yn cael effaith mawr ar y nodwedd yma. Mae pobl hŷn yn llawer mwy tueddol o gael eu heffeithio yn waeth i'w gymharu â phobl ifanc. Maent hefyd yn llai tueddol o ddefnyddio technoleg fel gwefannau cymdeithasol, a bydd angen ffyrdd amgen o gysylltu gyda hwy. Felly mae wedi achosi unigedd, pryder a phroblemau iechyd meddwl a byddwn yn edrych am effeithiau hyn wrth symud ymlaen.</p>
Cyfeiriadedd rhywiol	Positif	<p>Mae materion ynglŷn â chyfeiriadedd rhywiol wedi eu hadnabod yn yr ymgynghoriad a byddwn yn rhoi sylw iddynt o fewn y gwasanaethau ac wrth weithredu'r Cynllun Gweithredu. Bydd y Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Nid oes dim i'w ychwanegu am Covid-19 ar hyn o bryd</p>
Crefydd neu gred (neu ddiffyg cred)	Positif	<p>Mae un ymatebwr i'r ymgynghoriad wedi adnabod rhai mater crefydd yn ymwneud â'r iaith Gymraeg. Teimlai fod polisi iaith y Cyngor yn atal pobl ddi-Gymraeg a gallai hyn gynnwys pobl o rai crefyddau. Byddem yn dadlau mai mater hil yw hyn, ac nid crefydd. Bydd y Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Nid oes dim i'w ychwanegu am Covid-19 ar hyn o bryd.</p>
Ailbennu rhywedd	Positif	<p>Mae materion ynglŷn ag ailbennu rhywedd wedi eu hadnabod yn yr ymgynghoriad. Bydd hyn yn cael sylw pellach yn cael ei wrth weithredu'r Cynllun Gweithredu. Bydd y Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Tybiwn fod pobl sydd eisiau derbyn triniaeth feddygol wedi cael eu heffeithio gan fod pob math o driniaethau wedi eu hoedi dros y flwyddyn ddiwethaf.</p>

Beichiogrwydd a mamolaeth	Positif	<p>Bydd y Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Mae marchod sydd yn disgwyl neu wedi cael babi yn ystod y cyfnod yma wedi eu heffeithio'n fawr gan y ffaith fod eu partneriaid heb allu cymryd rhan lawn yn y broses feddygol. Maent hefyd wedi profi unigrwydd gan nad ydynt wedi gallu ymwneud a theulu, ffrindiau na gweithwyr proffesiynol yn y ffordd arferol.</p>
Priodas a phartneriaeth sifil	Positif / negyddol / dim	<p>Bydd y Cynllun yn bositif i bobl gyda'r nodwedd yma fel sydd wedi ei amlygu yn Cyffredinol (uchod).</p> <p>Nid oes dim i'w ychwanegu am Covid-19 ar hyn o bryd.</p>
Yr iaith Gymraeg		<p>Cafwyd rhywfaint o wrthwynebiad i'r penderfyniad i ystyried iaith fel rhan o Gydraddoldeb ymysg y rhai o'r ymatebwyr gan eu bod yn teimlo ei fod yn sicrhau llai o gydraddoldeb i bobl sydd ddim yn siarad yr iaith. Rydym yn cydnabod fod hyn yn bryder ond, ar y llaw arall, gan fod 65% o boblogaeth Gwynedd yn siaradwyr Cymraeg mae'r Cyngor yn gweithredu Polisi iaith sydd yn sicrhau "Bod posib i holl drigolion y sir ddefnyddio gwasanaethau'r Cyngor drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, ac y cymerir camau pendant i sicrhau bod dewis iaith y defnyddiwr yn cael ei nodi a'i barchu bob amser." Mae gallu gweithredu'r polisi hwn yn gyson ar draws y sir gyfan, a sicrhau bod unigolyn yn gallu cael gwasanaeth Cymraeg os ydynt yn dymuno hynny (yn unol â'r gofyn o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011) yn golygu bod rhaid ysgytied y Gymraeg wrth recriwtio ac wrth ddatblygu gwasanaethau. Dylid cofio bod unrhyw siaradwr Cymraeg sydd yn cael ei benodi i swydd o reidrwydd yn gallu darparu'r gwasanaeth hwnnw yn Saesneg hefyd.</p> <p>Mae'r iaith Gymraeg yn cael ei hystyried gyda'r ffactorau eraill. Hefyd gweler Hil, uchod.</p> <p>Cyfnod wedi lleihau'r cyfle sydd gan bobl i ddefnyddio'r Gymraeg. O fewn y Cyngor roedd rhai gwasanaethau wedi eu hatal am gyfnod ac wedi dychwelyd mewn dulliau gwahanol mwy digyswllt sydd wedi effeithio ar hyn. Cynnydd yn y defnydd o dechnoleg yn mynd i effeithio ar y defnydd o'r Gymraeg hefyd.</p>

Anfantais Economaidd-Gymdeithasol	Positif	<p>Mae'r dystiolaeth yn dangos fod yr argyfwng wedi cynyddu amddifadedd economaidd-gymdeithasol, yn arbennig tlodi ariannol, tlodi digidol a'r effaith o fyw yng nghefn gwlad.</p> <p>Bydd angen gweld sut mae hyn yn effeithio pobl yn lleol dros y cyfnod nesaf.</p>
--	---------	--

3.2 Mae'n ddyletswydd ar y Cyngor dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i gyfrannu'n bositif i gymdeithas decach trwy hybu cydraddoldeb a pherthynas dda yn ei weithgareddau ym meysydd oedran, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd, hil, trawsrywedd, anabled a beichiogrwydd a mamolaeth. Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r ffordd mae unrhyw newid yn effeithio'r dyletswyddau yma.

Dyletswyddau Cyffredinol y Ddeddf Cydraddoldeb	A yw'n cael effaith?*	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Cael gwared â chamwahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth	Ydi	<p>Mae tystiolaeth yn y sylwadau am faterion gweithredol yn dangos pryder am rai o'n gwasanaethau. Mae Cynllun Gweithredu'r Amcanion unigol yn ymdrin â hyn drwy wneud eu rhan i wella'r ffordd rydym ni'n gweithredu.</p> <p>Rydym yn y broses o gasglu gwybodaeth fydd yn rhoi gwybod i ni os oes camwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth yn digwydd er mwyn gweithredu arno.</p> <p>Mae'r mudiad Mae Bywydau Du o Bwys wedi ei gwneud yn fwy amlwg fod trosedd casineb a gwahaniaethu yn dal i fodoli ond nid dyna'r unig drais casineb sy'n digwydd. Mae felly'n bwysig ein bod yn ystyried y ddyletswydd yma o ddifri wrth ystyried y 5 Amcan ar wahân.</p>
Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Ydi	<p>Bwriad y Cynllun yw gweithio tuag at sicrhau tegwch i bawb. Mae tystiolaeth o'r ymgynghoriad yn dangos fod gennym waith i'w wneud i'r perwyl yma. Rydym felly'n casglu tystiolaeth bellach, yn unol â Phwyntiau Gweithredu'r Cynllun, ac yn gweithredu ar y canlyniad. Mae gennym hefyd Bwyntiau Gweithredu sy'n cychwyn ar y gwaith.</p> <p>Mae'r angen yma'n hyd yn oed yn fwy creiddiol oherwydd Covid19. Bydd angen sicrhau fod ein dulliau o weithredu'n addas i bawb yn y "normal newydd".</p>

Meithrin perthnasau da	Ydi	<p>Mae perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a phobl nad ydynt yn ei rannu yn dod o sicrhau tegwch i bawb.</p> <p>Trwy gwblhau'r Cynllun Gweithredu, a gweithredu'n bositif tuag at rhai nodweddion, os ydi'r dystiolaeth yn cyfiawnhau, byddwn yn sicrhau y bydd ein gwasanaethau'n deg. Mae hyn yn arbennig o bwysig yn sgil yr argyfwng Covid-19 gan ei fod yn effeithio pobl mewn ffyrdd gwahanol.</p> <p>Mae yna hefyd waith ychwanegol i'w wneud wrth ystyried y mudiad Mae Bywydau Du o Bwys ac wrth gwrs mae'r hyn sydd wedi ei ddweud am drosedd casineb yn bwysig yma hefyd.</p>
-------------------------------	-----	--

3.3 Sut mae eich cynnig yn sicrhau eich bod yn gweithio yn unol â gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac y manteisir ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?

Byddwn yn cyfarch hyn yn yr asesiadau manylach ar y 5 Amcan

3.4 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer er mwyn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i leihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gallai'r polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?

Gweler 3.3

3.5 Sut mae'r cynnig yn dangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i fynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwch fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig).

Mae'r Cynllun yn gweithio i leihau'r bwlch amddifadedd drwy adnabod y rhwystrau sy'n wynebu pobl hefo nodweddion gwarchoddedig penodol wrth ymwneud hefo'r Cyngor, ac yna gweithio i'w lliniaru. Bydd y gwaith yn Amcan 5 i wella amrywiaeth ein gweithlu, a

gweithio gyda phartneriaid i wneud hynny, yn gwneud gwahaniaeth. Mae Amcan 4 yn sicrhau ein bod lleihau unrhyw fylchau cyflog yn helpu hefyd. Wrth gwrs bydd gwneud asesiadau effaith gwell (Amcan 3) yn sicrhau fod ein gwasanaethau yn addas i bawb, fel bydd hyfforddi ein gweithlu (Amcan 1). Byddwn yn edrych ar hyn mewn mwy o fanylder yn yr asesiadau effaith unigol wrth symud ymlaen.

3.6 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol, yn unol â'r Ddeddf Economaidd--Gymdeithasol?

Byddwn yn defnyddio'r wybodaeth rydym yn ei gasglu wrth symud ymlaen gyda'r gwaith i adnabod unrhyw fesurau neu newidiadau eraill fydd yn cael eu hamlygu ac yn symud i weithredu arnynt.

4) Dadansoddi'r canlyniadau

4.1 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, bositif ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Bwriad Cynllun Cydraddoldeb Strategol Cyngor Gwynedd yw gwneud effaith sylweddol, bositif ar fywydau pobl Gwynedd sy'n defnyddio ein gwasanaethau a hefyd ein staff. Rydym wedi defnyddio'r sylwadau perthnasol sydd wedi eu derbyn o'r ymgysylltiad i wella'r Cynllun. Bydd y materion gweithredol yn cael eu pasio ymlaen i'r gwasanaethau. Byddwn yn ystyried y ffactorau ychwanegol fel Covid, Brexit ac Mae Bywydau Du o Bwys wrth symud ymlaen.

4.2 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, negyddol ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Mae'n drueni fod yr amserlen wedi gorfod llithro gan nad yw'n bosib gweithredu mor fuan ag oeddem ni wedi gobeithio. Bydd hyn yn golygu na fydd yn bosib gwella gwasanaethau o fewn yr amserlen ddisgwyliedig.

4.3 Beth ddylid ei wneud?

Dewiswch un o'r canlynol:

Parhau gyda'r polisi / gwasanaeth gan ei fod yn gadarn	X
Addasu'r polisi i ddileu unrhyw rwystrau	
Atal a dileu'r polisi gan fod yr effeithiau niweidiol yn rhy fawr	
Parhau a'r polisi oherwydd gellir cyfiawnhau unrhyw effaith niweidiol	
Dim camau pellach ar hyn o bryd, mae'n gynamserol i benderfynu, neu does dim digon o dystiolaeth ar hyn o bryd	

4.4 Os yn parhau 'r cynllun, pa gamau fyddwch chi'n cymryd i leihau neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

Mae'r Aseidiadau Effaith Cydraddoldeb ar bob amcan yn bositif ar hyn o bryd ond byddwn yn eu defnyddio i adnabod unrhyw effaith negyddol

4.5 Os nad ydych yn gweithredu ymhellach i ddileu neu leihau effeithiau negyddol, esboniwch pam yma.

Dim yn berthnasol

5) Monitro

5.1 Pa gamau fyddwch chi'n cymryd i fonitro effaith ac effeithiolrwydd y polisi neu wasanaeth (cynllun gweithredu)?

- Rydym wedi creu aseidiadau effaith ar wahân i'r 5 Amcan er mwyn cael dealltwriaeth well o'r materion sy'n codi.
- Rydym hefyd wedi creu Cynlluniau Gweithredu i'r 5 Amcan ac mae'r rhain yn cael eu hadolygu yn rheolaidd gan Grŵp Prosiect. Mae'r Aelod Cabinet dros Gydraddoldeb yn eu hadolygu bob chwarter.